

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL
Jaume Bofill

ivàlua Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

Polítiques de tria i assignació d'escola: quins efectes tenen sobre la segregació escolar?

Presentació: Miquel Àngel Alegre, analista d'Ivàlua

Barcelona, 30 d'octubre de 2017

De quins instruments/àmbits parlem?

1. L'assignació per proximitat o polítiques de zonificació, defineixen:
 - Prioritat atorgada al criteri de proximitat escola-domicili
 - Delimitació i grandària de les zones escolars
2. Escoles amb autonomia d'admissió i/o sense restriccions zonals, com a element de configuració de l'oferta educativa i la xarxa escolar.
3. Reserva de places o polítiques de quotes, per a diferents perfils d'alumnes:
 - Quotes mínimes
 - Quotes màximes
4. Polítiques de xec escolar
 - Transferències directes o “virtuals” (money follows the student)
 - Universals, focalitzats o progressius

De quins instruments/àmbits parlem?

5. Accions informatives, durant el procés de tria d'escola:

- Accions generals i de transparència
- Accions focalitzades, en famílies mes desafavorides

6. Algoritmes d'assignació escolar, per a l'emparellament entre sol·licituds/preferències i places escolars:

- Mecanisme de BOSTON (Catalunya): establiment de preferències i assignació definitiva per rondes successives d'adjudicació
- Mecanisme d'ASSIGNACIÓ DIFERIDA: establiment de preferències i assignació provisional per rondes successives d'adjudicació

Què ens preguntem?

- Poden les polítiques de tria i assignació escolar contribuir a reduir els processos de segregació econòmica, cultural, acadèmica que es produeixen entre les escoles?
- Quines de les polítiques considerades semblen més efectives, en quin context ho són i sota quines condicions?
- Quines semblen incrementar el nivell de segregació entre escoles diverses?
- Quins reptes es dibuixen a Catalunya en la lluita contra els diferents patrons de segregació escolar i quines actuacions caldria prioritzar?

Com responem les preguntes?

“Rapid evidence assessment”, amb protocol de cerca sistemàtica, considerant elegibles:

- **Avaluacions d'impacte amb contrafactual (experimentals i quasiexperimentals)**
- **Estudis observacionals basats en sèries temporals i l'ús de variabilitat territorial dins d'un mateix país**

Total = 23 estudis

(Estats Units, Regne Unit, Holanda, Bèlgica, Suècia i Xile, entre d'altres)

La mesura de la segregació

Concepte:

- Distribució desigual d'un mateix perfil d'alumnes entre els centres d'un mateix territori (dissimilitud, Huchens)
- Controlant per segregació residencial (o no)

Patrons:

- Segregació socioeconòmica, per procedència, per nivell acadèmic, per sexe

Segregació escolar vs. Concentració escolar:

- Segregació: desviacions sobre el conjunt de la xarxa
- Concentració: “guetització” de conjunts de centres

Les polítiques de zonificació

En conjunt:

- ✓ Actuen sobre el conjunt de les famílies implicades en la tria escolar i, sota certes circumstàncies, poden ser efectives
- × El seu impacte es troba molt condicionat per l'estructura urbana, per la configuració de la xarxa escolar i per les desigualtats socials en la tria

Models de zonificació:

- ✓ Les zones mitjanes i heterogènies poden contenir la segregació escolar si s'acompanyen de mesures complementàries (evidència limitada)
- × Aquest model no redueix el risc de guetització de determinades escoles (es diversifica l'elecció, no necessàriament el descart)
- × Tant les àrees petites d'assignació com la "deszonificació" poden alimentar processos de segregació escolar

Escoles selectives / sense zona

- × **La presència de centres selectius o responsables d'establir els seus criteris d'admissió s'associa a alts nivells de segregació econòmica i ètnica entre escoles**

Regne Unit: Grammar schools, Academies o Foundation schools

- × **La presència de centres sense zona (públics o privats) s'associa a alts nivells de segregació econòmica i ètnica entre les escoles.**

Estats Units: Charter schools (molt clar), Magnet schools (menys clar)

Les polítiques de quotes

Quotes mínimes:

- ✓ **Efectivitat demostrada, sobretot quan el nombre de places reservades és significatiu i/o es parteix d'una xarxa escolar segregada**
- × **Perden efectivitat quan no s'acompanyen de mesures que garanteixin la cobertura de la reserva**
- × **Quotes mínimes elevades limiten el “dret d'elecció” de les famílies no elegibles**

Quotes màximes:

- ✓ **Efectivitat demostrada, sobretot quan la quota és reduïda i/o es parteix d'una xarxa escolar segregada**
- × **Perden efectivitat quan no s'acompanyen de mesures que garanteixin la cobertura de la reserva**
- × **Quotes màximes baixes limiten el “dret d'elecció” de les famílies elegibles**

Els xecs escolars

Xecs universals:

- × Poden augmentar la segregació escolar, per efecte del cream-skimming i el manteniment de barreres econòmiques i informatives en el procés d'elecció

Xecs focalitzats:

- ✓ Permeten incrementar les opcions de tria escolar de les famílies més desafavorides
- × No semblen tenir un efecte desegregador rellevant. Alguns programes poden incrementar la segregació entre centres

Xecs progressius:

- ✓ Adequació de l'ajut al perfil de l'alumne i/o la família, i desincentiu al cream-skimming
- No semblen tenir un efecte desegregador rellevant, si bé l'evidència empírica existent és limitada

Accions informatives

En conjunt:

- ✓ **Determinades accions informatives poden generar canvis en els motius i preferències de tria de centre de les famílies**
- × **Manca evidència empírica sobre l'efectivitat d'una bona part de les polítiques informatives que es duen a terme**

Publicació dels resultats dels centres:

- **Provoca que les famílies (afavorides i desafavorides) deixin de prioritzar la raó de proximitat en la tria de centre**
- × **Les famílies desafavorides modifiquen les seves preferències de forma menys marcada que les famílies afavorides**

Algoritmes d'assignació escolar

Mecanisme de Boston (Catalunya):

- ✓ Permet a les famílies un major control dels resultats de la seva elecció escolar
- × Tendeix a encobrir les preferències reals de les famílies per uns o altres centres
- × Pot alimentar dinàmiques de segregació: famílies amb marges estratègics desiguals

Mecanisme d'assignació diferida:

- ✓ Minimitza el comportament estratègic de les famílies en l'ordenació de preferències
- ✓ Pot reduir el risc de segregació escolar per raons socioeconòmiques
- × Perill quan les escoles tenen capacitat per prioritzar l'alumnat sol·licitant
- × Evidència empírica limitada

Implicacions per a la pràctica

Factors condicionants de la segregació escolar i l'efectivitat de les polítiques que hi lluiten:

Context: estructuració urbana (segregació residencial)

Oferta: configuració institucional de la xarxa escolar (diversificació en l'admissió)

Demanda: desigualtats socials i econòmiques (preferències i tries desiguals)

Escoles sense autonomia en l'admissió: procediments d'admissió centralitzats i mecanismes per sancionar possibles pràctiques de cream-skimming.

Neutralitzar les barreres econòmiques en el camp de l'elecció, mitjançant:

- Ajuts per a costos indirectes de l'escolarització (en context de gratuïtat)
- Ajuts suplementaris a l'escolarització segons ingressos familiars (en context de no gratuïtat)

Implicacions per a la pràctica

Canvis en la zonificació, tendents a una major obertura i heterogeneïtzació, principalment en localitats grans o mitjanes on existeixi un alt nivell de segregació escolar i urbana.

Quotes màximes i/o mínimes “generoses”, adaptades a la realitat poblacional de cada moment i territori, i acompanyades de mesures que en garanteixin l’acompliment.

Programes d’acompanyament informatiu i apoderament a les famílies vulnerables, amb l’objectiu d’anivellar les asimetries informatives que en el camp de l’elecció.

Valorar l’ús d’algoritmes d’assignació diferida (menys oberts al joc estratègic) amb criteris de desempat comuns i controlats per l’administració educativa

Implicacions per a la pràctica

**Prioritzar la lluita contra les “segregacions més problemàtiques”:
per perfil socioeconòmic i instructiu (tot i que no únicament).**

Testar i avaluar les polítiques d’admissió i la seva reforma.

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL
Jaume Bofill

ivàlua Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

Polítiques de tria i assignació d'escola: quins efectes tenen sobre la segregació escolar?

Presentació: Miquel Àngel Alegre, analista d'Ivàlua

Barcelona, 30 d'octubre de 2017